

κοινωνεῖ πρὸς εὐρύτερον δωμάτιον (164· μῆκος δυσμανατολικὸν 4 55)· τοῦτο δὲ πάλιν δι' ἄλλου θυρώματος (ῥψ. 1 56, πλ. 1 00) κοινωνεῖ πρὸς δυσμικὸν δωμάτιον (165· μῆκος δυσμανατολικὸν 2 95)· καὶ τοῦτο δὲ τὸ θύρωμα δὲν κεῖται ἐν τῷ μέσῳ τοῦ μεταξὺ τοῦ 163 καὶ τοῦ 164 κειμένου τοίχου· τὸ μὲν γὰρ ἀπὸ τοῦ βορείου τοίχου μέχρι τῆς βορείου παραστάδος τοῦ θυραίου τοίχου μῆκος εἶνε 3 14, τὸ δὲ ἀπὸ τῆς νοτίας παραστάδος τοῦ θυρώματος μέχρι τῆς ἀντηρίδος εἶνε 1 78. Ἐν τῷ θυρώματι τούτῳ ἠϋρέθη κεραμίδος ἀπότμημα, ἐφ' οὗ ἐν κύκλῳ (διαμ. 0 05) κυκληδὸν ὄνομα ἐργαστηριαρχοῦ Πύθωνος, τῆς μ X 3^{ης} ἑκατονταετηρίδος. Νοτόθεν τοῦ βορείου τοίχου τοῦ 164, ἀπὸ τούτου 0 73 ἀπέχων, φέρεται πρὸς τὸν δυσμὸθεν ἀκραῖον τοῦ οἰκοδομήματος τοίχον (πάχ. 0 65), προέκτασιν ἅμα ὄντα τοῦ δυσμικοῦ τοίχου τοῦ 156, τοίχος δυσμανατολικὸς πάχ. 0 41 καλῶς ὠκοδομημένος, ἄλλος δὲ τοίχος, παράλληλος τούτῳ, φέρεται ἐν ὀρθῇ γωνίᾳ ἀπὸ τῆς βορείου παραστάδος τοῦ θυρώματος, ὄσάυτως πρὸς δυσμᾶς. Καὶ τὸ μὲν τοῦ 163 χώρου βορρονότιον μῆκος εἶνε, ὡς εἴρηται, 6 08, τὸ δὲ τοῦ 164 εἶνε 5 92, ἡ δὲ διαφορὰ 0 16 ἐξακριβωθήσεται ἅμα τῇ ἐπαναλήψει τῶν σκαφικῶν ἐρευνῶν, διότι πολὺ τῶν ἐνταῦθα χώρων ἔμεινεν ἐφ' ἑτος ἄσκαφον.

Νομίσματα τῷ 1927 ἠϋρέθησαν 24 χαλκᾶ καὶ ἐν ἀργυροῦν, ἃ καὶ Ἀθήναζε κομισθέντα κατετέθησαν ἐν τῷ νομισματικῷ μουσεῖῳ.

B. ΛΕΟΝΑΡΔΟΣ

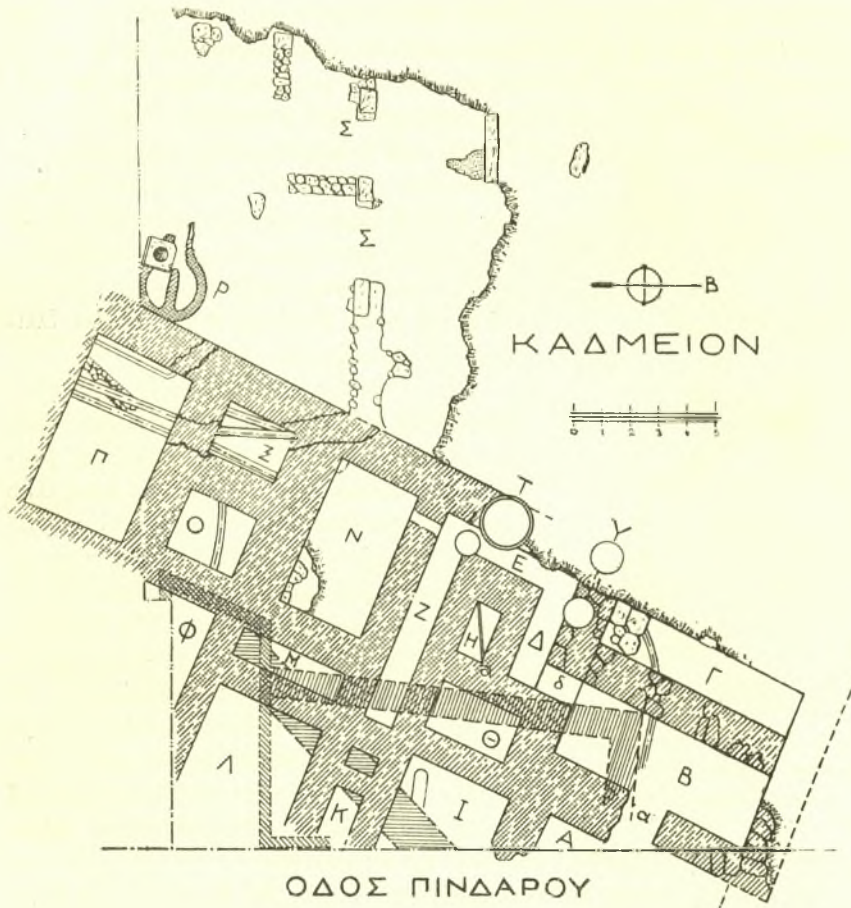
3. ΑΝΑΣΚΑΦΗ ΤΟΥ ΑΝΑΚΤΟΡΟΥ ΤΟΥ ΚΑΔΜΟΥ ΕΝ ΘΗΒΑΙΣ

Κατὰ τὸ θέρος τοῦ 1927 ἐπανελήφθη μετὰ πενταετίαν ἡ ἀνασκαφὴ τοῦ Καδμείου ἀνακτόρου. Ἐν τῷ μεταξὺ εἶχεν ἀπαλλοτριωθῆ μέρος τῆς ἰδιοκτησίας Σπυρομήλιου - Λογοθέτη (Ἐφημ. Ἀρχαιολ. 1909 σ. 57, εἰκ. 1), ἐνθα ἐμέλλομεν νὰ σκάσωμεν. Ἀλλὰ καὶ τοῦ ἀπαλλοτριωθέντος χώρου μέρος μὲν τι πρὸς Α κατεπατήθη πάλιν ὑπὸ τοῦ γείτονος Δαούτη, ἕτερον δὲ μέρος πρὸς Ν ὑπὸ τοῦ Δ. Μακρῆ, αὐτοῦ τούτου, παρ' οὗ, γενομένου ἐν τῷ μεταξὺ κυρίου τῆς ἰδιοκτησίας Λογοθέτου, ἠγόρασε τὸν ἀνασκαπτέον χώρον τὸ Δημόσιον. Ἐν τῷ ὑπολοίπῳ χώρῳ ἀνεσκάψαμεν τὸ βόρειον μέρος ἡμεῖς, (εἰκ. 1), ὅπερ εἶναι τὸ νοτιώτατον τοῦ μέχρι τοῦδε ἀνασκαφέντος ἀνακτόρου.

Ἐρευνήθησαν τὰ κατώτερα χῶματα τοῦ παλαιοῦ δαπέδου τοῦ ἀνακτόρου μέχρι τοῦ βράχου εἰς πάντα τὰ ἀνεσκαμμένα δωμάτια πλὴν τοῦ Ν, Ξ, Ο καὶ Φ (εἰκ. 1Π)· ἐν τῷ Ν ἡ ἐργασία αὕτη ἤρχισεν, ἀλλὰ δὲν συνετελέσθη. Τὰ βαθέα χῶματα ταῦτα δεικνύουσι θραύσματα ἀγγείων προμυκηναϊκῶν, ὧν ἡ ἀκριβεστέρα διάκρισις θὰ γίνῃ ἄλλοτε.

Ἐξετάθη δὲ ἡ νέα ἀνασκαφὴ τοῦ οἰκοδομήματος πρὸς νότον, ἀποκαλυ-

φθέντος ἐνὸς μεγάλου σχετικῶς θαλάμου (βορ. πλευρᾶς μῆκ. 6.20, νοτίας 6.40, δυτ. 3.75, ἀνατολ. 3.80), ὅστις εἶνε ἴσως ὁ πρὸς νότον τελευταῖος τοῦ οἰκοδομήματος (εἰκ. 1 Π). Νοτιώτερον αὐτοῦ ἀφηρέθησαν μὲν πολλὰ χῶματα καὶ εὐρέθη καὶ λείψανον κρήνης ἀνηκούσης πιθανώτατα εἰς τὸ «ἐπάνω λου-

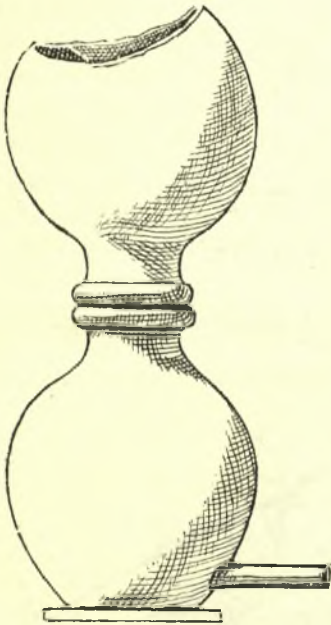

Εἰκ. 1. Τὸ μέχρι τοῦδε ἀνασκαφὴν ἀνάκτορον τοῦ Κάδμου. (Τὰ ὑδραγωγεῖα τοῦ θαλάμου Ξ δὲν εἶνε ἀκριβῶς κεχαραγμένα),

τρὸν» (βρα Θηβαϊκὰ = Ἀρχ. Δελτ. 1917 σ. 3382), ἀλλὰ πάντα ταῦτα εἶνε ὑψηλότερον ἢ ὥστε νὰ λύωσιν ὀριστικῶς τὸ ζήτημα, ἀν τὸ ἀνάκτορον ἐκτείνεται καὶ νοτιώτερον ἢ μῆ.

Τὰ θψηλὰ χῶματα τοῦ θαλάμου διετέμοντο ὑπὸ δύο νεωτέρων ὑδρα-

γωγείων ἐκ πηλίνων στρογγύλων σωλήνων, ὧν τὸ ἓν ἀπὸ νότου πρὸς βορρᾶν κλίνει, ἀπέχον δὲ ἀπὸ τοῦ δυτικοῦ τοίχου 1.70 μ., τὸ δὲ ἕτερον ἀπὸ δυσμῶν πρὸς ἀνατολᾶς, εἰς ἀπόστασιν 2.40 μ. ἀπὸ τοῦ βορείου τοίχου τοῦ θαλάμου. Ἡ χρονικὴ σχέσις ἀμφοτέρων ἄγνωστος, διότι δὲν ἐσφίζοντο κατὰ τὴν διασταύρωσιν αὐτῶν. Τὸ δεύτερον ὑδραγωγεῖον κατέληγε κατὰ τὸ δυτικὸν μέρος τοῦ θαλάμου—ἐν τοῖς ὑψηλοῖς ἐννοῶ μεσαιωνικοῖς χώμασιν—εἰς δεξαμενὴν ἀποτελουμένην (εἰκ. 2) ἐκ δύο ἀγγείων ἀώτων συγκεκολλημένων εἰς τὰ χεῖλη,

Εἰκ. 2. Δεξαμενὴ νεωτέρου ὑδραγωγείου ἀποτελουμένη ἐκ δύο συγκεκολλημένων ἀγγείων.

οὕτως ὥστε τὸ μὲν κάτω, ἔχον ἀντὶ πυθμῆνος πηλίνην πλάκα συγκεκολλημένην, ἴσταται ὀρθιον καὶ διαπεραῖται ὑπὸ τοῦ πρώτου ἢ τελευταίου σωλήνος τοῦ ὑδραγωγείου βαίνοντος πρὸς δυσμᾶς ἢ ἐρχομένου ἐκεῖθεν, τὸ δὲ ἐπάνω εἶνε ἀνεστραμμένον, πατοῦν ἐπὶ τῶν χειλέων του συγκεκολλημένων μετὰ τῶν χειλέων τοῦ κάτω. Κατὰ τὸν πυθμῆνα εἶνε ἑλλιπὲς τὸ ἐπάνω ἀγγεῖον.

Πλὴν τούτων τῶν ὑψηλῶν ὑδραγωγείων, ἕτερα τρία διέτεμον τὰ βαθύτερα στρώματα τοῦ θαλάμου βαίνοντα ἀπὸ νότου πρὸς βορρᾶν. Τὸ δυτικώτατον τούτων εἰς ὕψος 0.35 ἀπὸ τοῦ δαπέδου τοῦ θαλάμου καὶ παραλλήλως πλησίον τοῦ δυτικοῦ τοίχου χωροῦν, στρέφεται πρὸς δυσμᾶς καὶ διατέμνον αὐτὸν λοξῶς, ἐξέρχεται τοῦ θαλάμου. Τὰ ἄλλα δύο εὐρίσκονται βαθύτερον ὑπὸ τὸ δάπεδον, βαθύτατα δὲ πάντων τὸ ἀνατολικώτατον. Τὸ μέσον ἀπέχει ἀπὸ τοῦ δυτικοῦ τοίχου 1.35 μ. Τὸ ἀνατολικὸν διατέμνει παλαιότατον τοῖχον ἀμέσως ὑπὸ τὸ δάπεδον σφζόμενον ἐν μιᾷ σειρᾷ λίθων, πρὸς οὐδένα δὲ ἄλλον τοῖχον

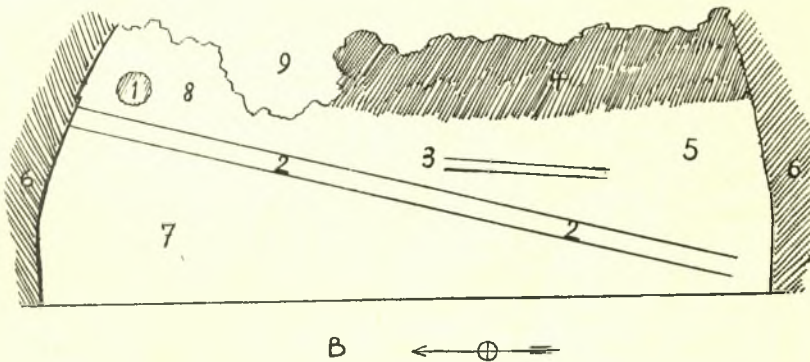
τῆς ἀνασκαφῆς μου ἔχοντα τεκτονικὴν σχέσιν φανεράν.

Τὰ δύο ὑδραγωγεῖα ταῦτα ἀποκλίνουσιν ὀλίγον ἀπ' ἀλλήλων πρὸς Β (τὸ ἀνατολικὸν τείνει πρὸ τὸ ἀνατολικὸν τοῦ θαλάμου Ξ) χωριζόμενα μέχρι τῆς ἀνασκαφῆς ἡμῶν ὑπὸ στενῆς στήλης χώματος (πλ. μέχρι 0.35) ἀθίκτου ἀφ' ὅτου ἐκάη τὸ ἀνάκτορον. Τὰ χώματα τὰ πληροῦντα τὴν ἀνοιχθεῖσαν τομὴν τῶν ὑδραγωγείων τούτων περιεῖχον ὄστρακα μυκηναϊκὰ καὶ μελανόμορφα καὶ ἐρυθρόμορφα καὶ πολλὰ terra sigillata, οὐδὲν δὲ μεσαιωνικόν. Οἱ σωλήνες πάντων τῶν ὑδραγωγείων εἶνε στρογγύλοι. Τὰ τρία τελευταῖα ὑδραγωγεῖα ἔβλαψαν τὸ οἰκοδόμημα σπουδαίως· διότι ὄχι μόνον τὰς διαστρώσεις τῶν

χωμάτων τῆς πυρκαϊᾶς κατέστρεψαν καὶ ἐνόθευσαν, ἀλλὰ καὶ τοὺς τοίχους τοῦ δωματίου (τὸν νότιον, τὸν βόρειον καὶ τὸν δυτικὸν) ἔτεμον προχωροῦντα πρὸς βορρᾶν, ἔνθα εἶδομεν πρὸ ἐτῶν τὴν συνέχειαν αὐτῶν, ἣτις συγκεχυμένως ἠρμηγεύθη ἐν Πρακτ. 1911 σ. 147.

Τὸ δάπεδον τοῦ δωματίου τούτου ἦτο ἐστρωμένον διὰ κεραμίτιδος γῆς λευκῆς ἀποκρότου, ἄλλως τε καὶ ἐκ τοῦ πυρός. Ἄνω τούτου ἦσαν τὰ καύματα, ἡ τέφρα, οἱ ἄνθρακες καὶ τὰ ἄλλα εὐρήματα.

Ὅταν εἶχε συντελεσθῆ ἡ ἀνασκαφή τοῦ δυτικοῦ μέρους τοῦ δωματίου, ἦτοι τοῦ ὑπὸ τῶν βαθέων ὑδραγωγείων τετραγαμμένου, ἡ ὄψις τοῦ τμηθέντος χώματος ἡ ὄρωμένη ἀπὸ δυσμῶν ἦτο ἡ εἰκονιζομένη ὑπὸ τῆς εἰκ. 3.

- 1) δοκὸς ἀπηνθρακωμένη βαινουσα σχεδὸν κατακορύφως.
- 2) δοκὸς πλαγία ἐν μέσῳ χωμάτων ἢ πλίνθων.
- 3) δοκὸς μικροτέρα.
- 4) τοίχου ἐρείπια ἐκ πολλῶν χωμάτων καὶ λίθων.
- 5) χώματα ἢ «πλίνθοι» καὶ ὀλίγα ἐπιχρίσματα χυμῶδους καὶ ὀλίγοι λίθοι.
- 6) ὁ βόρειος καὶ ὁ νότιος τοίχος λίθινοι.
- 7) χώματα («πλίνθοι») ὑπὸ τῆν δοκόν.
- 8) ἀμώδη χώματα ἢ ἀργιλώδη μετὰ λίθων καὶ πλακῶν γηίνων ὀπτῶν συγκεκολλημένων μετὰ τῶν χωμάτων.
- 9) κοίλωμα ἐκ τῆς θεμελιώσεως τοῦ περιβάλου τῆς Ἱδιοκτησίας Λογοθέτη κατεδαφισθέντος ὑφ' ἡμῶν. Εἰς τοῦτον ἐστηρίχοντο τὰ νότια κρεοπωλεῖα τῆς ἀγορᾶς, τὰ κατεδαφισθέντα ὑφ' ἡμῶν ὡσαύτως (ΑΕ 1909).

Εἰκ. 3. Τομὴ ἀπὸ βορρᾶ πρὸς Ν τῶν χωμάτων τοῦ θαλάμου Π ἀμέσως καὶ παραλλήλως πρὸς τὸ ἀνατολικὸν ὑδραγωγεῖον.

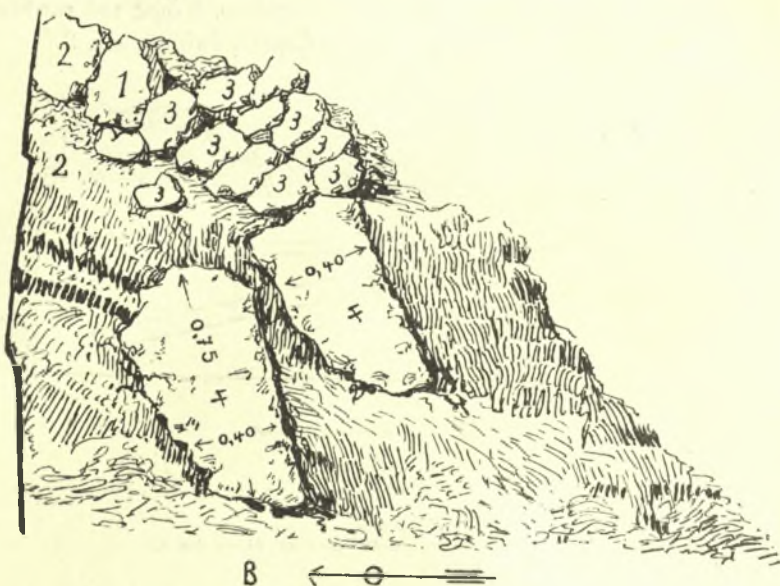
Ὅταν ἡ ἀνασκαφή προυχώρησε πρὸς τὸν ἀνατολικὸν τοίχον, κατωρθώθη ἡ ἀπομόνωσις τῆς εἰκ. 4.

Ἡ ἀνασκαφή ἐγένετο μετὰ μεγάλης δυσκολίας, ἐπειδὴ οἱ λίθοι τοῦ ἀνωτάτου στρώματος εἶχον ἀποτελέσει μετὰ τοῦ συνήθως πολλοῦ πηλοῦ ἐν συμπαγῆς ὄλον, οὗ τὴν ἄκρως δυσχερῆ ἀνασκαφήν διεπίστωσα διὰ πολλοστήν φορᾶν. Οὐδέεις δύναται μετὰ τὴν ἀνασκαφήν νὰ φαντασθῆ μετὰ πόσης δυσκολίας διεκρίνομεν ποῦ τοῦ συμπαγοῦς ὄγκου τῶν ἐρειπίων ἦτο ἐπίπαγος ἐρει-

πίων καὶ τοῦ τοίχου τοῦ οἰκοδομήματος. Παρὰ τὴν ἐπίμονον δὲ προσοχὴν ἡμῶν δυστυχῶς ἐγένετο βλάβη τις εἰς τὸν ἀνατολικὸν τοῖχον τοῦ θαλάμου ἔνεκα τῆς κατὰ τὸν τρύγον ἀπουσίας τῶν καλυτέρων ἐργατῶν.

Ὁ βόρειος τοῖχος διετηρήθη εἰς ὕψ. 2 μ. κατὰ τὸ Α μέρος, παρὰ δὲ τὴν ΒΔ γωνίαν 1.40, ὁ νότιος 2.30 ὡς καὶ ὁ ἀνατολικός.

Ἀξιόλογος παρατήρησις ἐγένετο ἀφορῶσα εἰς τὸν οἰκοδομικὸν τρόπον: Οἱ τοῖχοι εἶχον ξυλοδεσίαν ὀριζόντιον καὶ κατακόρυφον. Ἡ πρώτη ἦτο κατωτάτη ζώνη ξύλων ἦτο εἰς ὕψ. 0.40 ἀπὸ τοῦ δαπέδου. Ταύτης ἐκλιπούσης

- 1) πλινθος ἢ ὄγκος χώματος. — 2) χώματα συμπαγῆ ἢ ἄμορφα. — 3) λίθοι.
4) ὄγκοι συμπαγῶν χωμάτων μετὰ προσώπου ἄνω.

Εἰκ. 4. Τομὴ βορειοανατολίας τῶν χωμάτων τῶν πληρῶν τὸν θάλαμον Γ ὀρωμένη ἀπὸ δυσμῶν.

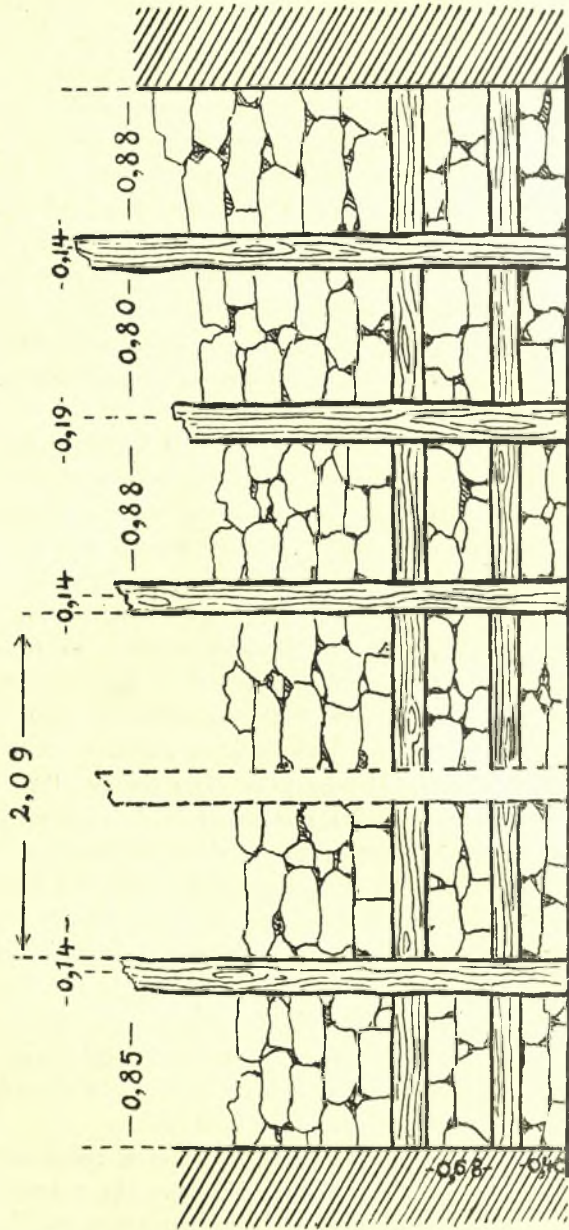
ἔνεκα τοῦ πυρός, ὁ τοῖχος «ἐκάθισεν» φυγὰν ἐκ τῆς κατακόρυφου καὶ κλίνας πρὸς τὰ ἔνδον. Εἰς ὕψος 0.68 ἀπὸ τῆς ζώνης ταύτης ἦτο εἰτέρα. Ἡ καταστροφή ταύτης δὲν εἶχεν ἀποτέλεσμα ὅμοιον τῇ πρώτῃ ἐν τῷ βορείῳ τοίχῳ διότι ἡ κλίσις τοῦ ὑπερκειμένου μέρους τοῦ τοίχου πρὸς τὰ ἔνδον τοῦ θαλάμου εἶναι μικροτέρα ἢ ἡ τοῦ κατωτέρου μέρους, ὥστε ἡ βάσις τῆς δευτέρας ταύτης ζώνης νὰ ἐξέχη ὀλίγον ὡς στενὴ βαθμὶς. Ἐν τῇ εἰκόνι ἡ κατάστασις αὕτη παρεστάθη ἐπιτήδες ἐν τινὶ ὑπερβολῇ. Πρὸς τὸ δυτικὸν ἄκρον τοῦ βορείου τοίχου αἱ ἐκκλίσεις αὗται ἀπὸ τῆς κατακόρυφου εἶναι μετριώτεροι, ἴσως ἔνεκα τῆς ἰσχυρᾶς γωνίας αὐτόθι. Αἱ αὗται ζῶναι παρατηροῦνται εἰς τὰ αὐτὰ ὕψη

καὶ εἰς τὸν ἀνατολικὸν καὶ τὸν νότιον τοῖχον. Εἰς τὸν ἀνατολικὸν μάλιστα εὗρομέν που καὶ τοὺς ἀνθρακας καὶ τὸν ἐσκληρυνμένον ἤδη πηλόν, ὅστις ἐπεκάθητο τοῦ ξύλου φέρων τὸ ἀποτύπωμα τῶν ἰνῶν αὐτοῦ, ἕτερον δὲ μέγα μέρος πηλοῦ εἰς τὴν ὑψηλοτέραν ζώνην διακρίνεται ὁμοίως ὡς βάσις τοῦ ξύλου. Καὶ ὅπου δὲ οἱ ἄλλοτε διὰ τῆς ζώνης χωριζόμενοι λίθοι συνηνώθησαν καὶ συνεκολλήθησαν, ἡ ὀριζοντία διακρίσεις αὐτῶν μαρτυρεῖ τὴν ἐκλιποῦσαν ζώνην. Εἰς τὸν νότιον τοῖχον πρὸς ἰσοπέδωσιν τῆς βάσεως τῆς ζώνης ἐτέθη τεμάχιον ὀπτῆς πλίνθου ἐν τῷ τοίχῳ. Ὅμοια ὀριζόντιος ξυλοδεσία εὗρέθη εἰς τὸν νότιον τοῖχον τῆς γωνίας τοῦ μεγάρου Α (Πρακτικὰ 1921, σ. 34). Νῦν δὲ μετὰ προσοχῆς ἐπανιδόντες τοὺς εἰς ἱκανὸν ὕψος σωθέντας τοίχους, ἐπιστώσαμεν, ὅτι καὶ ὁ βόρειος τοῖχος τοῦ θαλάμου Ι ἔχει εἰς τὸ αὐτὸ πρὸς τὸ μέγαρον ὕψος γραμμῆν ζώνης ξυλίνης, ἥς τὴν βάσιν μάλιστα παρεσκεύασαν καὶ διὰ παρεμβολῆς πλακοῦ λεπτῆς μακρᾶς, καὶ ἡ νοτιοανατολικὴ γωνία τοῦ θαλάμου Β καὶ ὁ διάδρομος Δ εἰς τὸν νότιον τοῖχον.

Κάθετον ξυλοδεσίαν μόνον εἰς τὸν θάλαμον ΙΙ ἠκριβώσαμεν καὶ μάλιστα μόνον εἰς τὸν βόρειον τοῖχον, ἐνθα τὰ ἐρείπια ἦσαν χωματώδη ἐνέχοντα ὀλιγωτέρους λίθους κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὸν νότιον καὶ τὸν ἀνατολικὸν τοῖχον, οἵτινες μετὰ τῶν ἐρειπίων ἦσαν ἐν σῶμα σύμπηκτον (εἰκ. 5).

Ἡ κατακόρυφος ξυλοδεσία τοῦ βορείου τοίχου βεβαιοῦται εἰς τρία σημεῖα: 1) εἰς ἀπόστασιν 0,88 ἀπὸ τῆς βορειοανατολικῆς γωνίας· πέραν τῆς ἀποστάσεως ταύτης μετρεῖται τοῦ ποτε ὑπάρξαντος ξύλου τὸ πάχος 0.14· 2) ἐντεῦθεν εἰς ἀπόστασιν 0.80 πρὸς δυσμὰς ἦτο ἄλλο ξύλον ἐν κοίλῳ χώρῳ πλ. 0.19 καὶ 3) εἰς ἀπόστασιν ἐντεῦθεν 0.88 πρὸς δυσμὰς ἄλλο ξύλον πάχ. 0.14. Αἱ θέσεις πάντων τῶν ξύλων ἦσαν πλήρεις χωμάτων εὐθρῦπτων καὶ καταρρεόντων ἅμα τῇ ἐπαφῇ. Ἦνοιξα μίαν μέχρι βάθους 0.20 χωρὶς νὰ φθάσω εἰς λίθον καὶ ἔπαυσα φοβηθεὶς μήπως καταστρέφω τὸν τοῖχον. Περαιτέρω πρὸς τὴν ΒΔ γωνίαν ὁ βόρειος τοῖχος εἶναι βεβλαμμένος ἔνεκα τῶν νεωτέρων ὑδραγωγείων· ἀλλ' εἰς ἀπόστασιν 0.85 ἀπὸ τῆς βορειοδυτικῆς γωνίας οἱ λίθοι κεῖνται ἐπὶ κατακορύφου γραμμῆς, ὥστε ἔχομεν ἐνταῦθα τὴν δυτικὴν πλευρὰν ξύλου κατακορύφου, οὗ ἡ ἀνατολικὴ πλευρὰ δὲν ὑπάρχει ἔνεκα τῆς διαβάσεως τῶν νεωτέρων ὑδραγωγείων· ἀπὸ δὲ τῆς δυτικῆς ἐκείνης πλευρᾶς τοῦ ἐνταῦθα ξύλου μέχρι τῆς δυτικῆς πλευρᾶς τοῦ καταριθμηθέντος ἀνωτέρω ὡς τρίτου ἀπ' ἀνατολῶν κατακορύφου ξύλου εἶναι ἀπόστασις 2.09 μ. χωροῦσα ἀκριβῶς ἐν ἀκόμῃ ξύλου κατακόρυφον, ὥστε ἡ ὄψις τοῦ τοίχου τούτου, πρὶν ἐπιχρισθῆ, θὰ ἦτο ὡς ἡ εἰκὼν 5.

Οἱ ἄλλοι τοῖχοι τοῦ θαλάμου ΙΙ θὰ εἶχον ὁσαύτως ξυλοδεσίαν κατακόρυφον, ἀλλ' ἡ βιαία καταστροφή ἐν τούτοις ἠλλοίωσε τὴν παλαιὰν κατάστασιν. Εἶναι ὅμως ἴσως πιθανόν, ὅτι μόνον οἱ ἐσωτερικοὶ τοῖχοι τοῦ οἰκοδομήματος, οἱ μεσότοιχοι, εἶχον τοιαύτην ξυλοδεσίαν ὡς ἔχοντες πολὺν πηλόν, ἐν ᾧ οἱ

Εἰκ. 5. Σχηματικὴ ἀναπαράστασις τῆς ὄψεως τοῦ βορείου τοίχου τοῦ θαλάμου Π δεικνύουσα τὴν ξυλόδεσιν αὐτοῦ.
(Οἱ λίθοι εἶνε κατὰ φαντασίαν, οὐχὶ κατ' ἀντιγραφήν. Ὑπερ τὴν ἄνω ζώνην δὲν δέκοντα ἀλλήν, ἀλλὰ πιστεύω, ὅτι ὑπέρχον καὶ ἄλλαι).

Ἐξω κύριοι τοῖχοι αὐτοῦ ὡς κατ' ἔξοχὴν λιθόκτιστοι εἶχον μόνον ὀριζοντίαν. Ἐκ τῶν ξύλων τοῦ οἰκοδομήματος πλείστα ἦσαν πύκινα, ὡς ἐδείκνυε καὶ ὁ φυσικὸς σχηματισμὸς, ὃν διετήρουν οἱ ἄνθρακες, ἀλλὰ καὶ πολλαχοῦ σταγόνες ἢ σταλακτῖται καὶ ὄγκοι ἐκβρασθείσης ῥητίνης καὶ ἀπανθρακωθείσης, ἀποστιλβούσης δέ, ὡς ἐὰν εἶχε τακῆ χθές.

Εἰς ἀπόστασιν 0.79 ἀπὸ τοῦ βορείου τοίχου τῆς ΒΔ γωνίας καὶ παραλλήλως πρὸς αὐτὸν ἐβαινεν ἐπὶ τοῦ δαπέδου δοκὸς πάχους 0.20, στηριζομένη ἐπὶ λίθου τοῦ δυτικοῦ τοίχου, ὅστις ἐσφυρηλατήθη ἐπὶ τινὰ ἑκατοστὰ τοῦ μέτρου, ἵνα ὑποδεχθῆ τὴν κεφαλὴν τῆς δοκοῦ. Τοιαύτη διάταξις μαρτυρεῖ ξύλινον δάπεδον· τὸ πόρισμα δὲ τοῦτο ἐνισχύθη εὐρεθείσης 0.75 περαιτέρω πρὸς νότον ἐτέρας δοκοῦ παραλλήλου καὶ προσέτι ἀπὸ δοκοῦ εἰς δοκὸν συνεχῶν πλακωδῶν ξύλων, ὃ ἐστὶ σανίδων πάχ. 0.03. Ἄλλὰ καὶ ἐκ τοῦ βορείου τοίχου ἀνεχώρει πρὸς νότον δοκὸς εἰς ἀπόστασιν 0.85 ἀπὸ τῆς γωνίας· εἰσήρχετο δὲ τὸ βόρειον ἄκρον αὐτῆς εἰς τὸν τοῖχον καὶ πιθανώτατα συνηλοῦτο ἢ συνεδέετό πως μετὰ τοῦ αὐτόθι κατακορύφου ξύλου τῆς ξυλοδεσίας. Τοιοῦτοτρόπως αἱ σανίδες τοῦ δαπέδου ἐπεκάθηντο ἐπὶ δοκῶν ἀναχωρουσῶν τῶν μὲν ἀπὸ βορρᾶ πρὸς νότον, τῶν δὲ ἀπ' ἀνατολῶν πρὸς δυσμὰς καὶ συμπλεκομένων ἢ συνενουμένων εἰς στερεὸν δικτυωτὸν σχῆμα.

Δοκὸς τις βαίνουσα ἀπὸ δυσμῶν πρὸς ἀνατολὰς εἰς ὕψος 0.70 ἀπὸ τοῦ δαπέδου ἔχει πάχος ἤτοι διάμετρον 0.35. Τεμάχιον χώματος ἢ ὠμῆς πλίνθου ἐσκληρυμμένης ὑπὸ τῆς πυρκαϊᾶς δεικνύει ἔντυπα ἴχνη τριῶν καλάμων. Τοιαῦτα τεμάχια χωμάτων ἢ πλίνθων μετ' ἰχνῶν καλάμων ἢ καὶ θάμων εὔρον καὶ ἄλλα σποράδιην. Τὸ ἐκ τούτου πηγάζον πόρισμα εἶναι ὅτι, ἀφ' οὗ μάλιστα ἔλλείπουν κέραμοι, τὸ οἰκοδόμημα θὰ ἐστεγάζετο διὰ δώματος ἐσχηματισμένου διὰ παχειῶν δοκῶν, ἐφ' ὧν ἐπεκάθηντο ἴσως ἄλλαι καὶ εἶτα ἐσχηματίζετο διὰ καλάμων καὶ πηλοῦ δόρωσις. Εἰς ὕψος 0.75 ἀπὸ τοῦ δαπέδου καὶ εἰς ἀπόστασιν ἀπὸ τοῦ δυτικοῦ μὲν τοίχου 1 μ., ἀπὸ δὲ τοῦ βορείου 2 μ. εὐρίσκω διασταυρουμένας δύο δοκοὺς, ἐφ' ὧν χώματα ἐρυθρὰ μετ' ὀπτῶν πλίνθων πλακωδῶν συντετριμμένων ἢ ὁμοίων λιθίνων πλακῶν. Τοιαῦται διασταυρούμεναι δοκοὶ εὐρέθησαν καὶ ἄλλαι ὑψηλὰ πρὸς Α τοῦ ἀνατολικοῦ βαθέος ὑδραγωγείου ἤτοι κατὰ τὸ κέντρον τοῦ θαλάμου. Δύναται τις νὰ συμπεράνῃ ἐντεῦθεν, ὅτι τὸ δῶμα τῆς ὀροφῆς ἐκαλύπτετο ὑπὸ τῶν πλακῶν τούτων τῶν ἐν πλεονασμῷ ὀπτῶν, ὅς καὶ κατὰ τὰ παλαιὰ ἔτη τῆς ἀνασκαφῆς εὔρομεν ἐν ἀφθονίᾳ. Καὶ τότε καὶ τῶρα αἱ πλάκες αὗται εὐρέθησαν μετὰ πολλῶν χωμάτων εἰς τε τὰ ὑψηλὰ καὶ τὰ χαμηλὰ στρώματα τῆς ἀνασκαφῆς. Ἄλλὰ συχνὰ εἶνε μετὰ τῶν χωμάτων ἢ τοῦ πηλοῦ συνωπημέναι εἰς χονδρὸς ὄγκους, ὥστε νὰ φαίνωνται, ὅτι καὶ ἐν τοίχοις συνεκτίσθησαν μετὰ τοῦ πηλοῦ τὰ τεμάχια ταῦτα ὡς τεμάχια, ἀφ' οὗ μάλιστα παρὰ τὸ μέγα πλῆθος αὐτῶν δὲν συγκολλῶνται πρὸς ἀλληλα, ὅσον τοῦλάχιστον ἐπέισθημεν ἐκ δοκιμῆς

προχείρου, τοῦ συγκολλητοῦ τεχνίτου ἀπελθόντος πρὸ τῆς λήξεως τῆς ἐργασίας ταύτης, ἣτις πρέπει πάλιν νὰ ἐπιχειρηθῆ. Ἄλλ' ὅμως ἡ παρατήρησις κατὰ τὴν ἀνασκαφὴν ἔπεισέ με, ὅτι πολλὰ τεμάχια πλίνθων πλακωδῶν ὀπτῶν ἦσαν μετὰ πολλοῦ πηλοῦ ἐνεκτισμένα ἐν τοῖς τοίχοις, καὶ ὅτι τοιοῦτοι τοῖχοι ἦσαν κυρίως εἰς τὰ ὑψηλότερα μέρη τοῦ οἰκοδομήματος. Ὁ πηλὸς μετὰ τῶν τεμαχίων τῶν πλίνθων εὐρίσκονται ἐν ὄγκοις συμπήκτους καί, ὅπου ἀπέπεσεν ἡ πλίνθος, κατέλιπε τὸ ἴχνος αὐτῆς γενόμενον ἐπὶ μαλακοῦ τοῦ πηλοῦ ἥτοι κατὰ τὴν ὥραν τῆς κτίσεως. Ὁ χωρίζων τὰ δωμάτια Θ καὶ Ι τοῖχος κατὰ τὸ βόρειον ἄκρον αὐτοῦ εἶναι κατεσκευασμένος ἐκ πολλοῦ πηλοῦ, ἐφ' οὗ ἐπικάθηται μέγας λίθος. Μόνον δὲ ἡ ξυλοδεσία ἐστερέωνε τοιούτους ἀτόπους ἄλλως συνδυασμοὺς οἰκοδομικῶν ὕλικῶν καὶ διὰ τοῦτο καὶ ἐκεῖ πρέπει νὰ ὑπῆρχον πρὸς ταῖς βεβαίαις ὀριζοντίαις ξυλίνας ζώναις καὶ τὰ κατακόρυφα ξύλα.

Ἡ ἐκεῖ παρατηρουμένη ἀλλόκοτος ἀνάμειξις τῶν οἰκοδομικῶν ὕλικῶν ὑπῆρχε καὶ ἐν τῷ θαλάμῳ Π κυρίως κατὰ τὸν βόρειον τοῖχον. Πιστεύω ὅτι ὁ νότιος τοῦ θαλάμου τοῖχος θὰ εἶναι ὁ ἔσχατος τοῦ οἰκοδομήματος νότιος τοῖχος, ἐπειδὴ εἶναι στερεὸς διὰ λίθων ἐκτισμένος· καὶ τὰ πρὸ αὐτοῦ δὲ ἐρείπια ἦσαν λιθώδη καὶ δὲν περιεῖχον ἄνθρακας, ἐπειδὴ τὸ πῦρ ἠδύνατο νὰ νέμηται τὰ μεταξὺ τῶν λίθων χάσματα, νὰ καταναλώσῃ τὴν ξυλείαν καὶ νὰ μεταβάλλῃ τὸν νότιον τοῖχον καὶ τοῦ ἀνατολικοῦ τὸ νότιον κυρίως μέρος εἰς ἓνα ὄγκον μετὰ τῶν κρημισθέντων λίθων. Οἱ τοῖχοι δ' ἐσωρεύθησαν πρὸς τὰ ἔνδον, διότι ἡ ἔνδον ξυλοδεσία ἐκάη, καὶ πρὸς τὰ ἔνδον τοῦ μεγάλου θαλάμου κυρίως ἔκλιναν οὗτοι.

Πρὸ τοῦ βορείου τοῖχου τοῦ θαλάμου Π ἦσαν ἐσωρευμένα πολλὰ λείψανα διαλελυμένα καὶ εὐκόλως καταρρέοντα ἢ ἐν ὄγκοις, πάντα δὲ μετὰ πολλῶν τεμαχίων πλίνθων ὀπτῶν ὅτε μὲν χύδην ἐν τοῖς λυτοῖς χώμασιν, ὅτε δὲ συμπεπηγῶτων μετὰ σκληρῶν χωμάτων ἢ ἐνίστε ἀποκολληθέντων μὲν ἀλλὰ καταλιπόντων τὸν τύπον αὐτῶν.

Ταῦτα, ὅσάκις δὲν προέρχονται ἐκ τοῦ δώματος, ἐσωρεύθησαν ἐκ τοῦ κρημισθέντος τοῖχου, ὅστις οὕτως ἀποδεικνύεται ἀσθενέστερος τοῦ νοτίου. Ὅμοίαν σύστασιν φαίνεται ἔχον καὶ τὸ σφζόμενον μέρος τοῦ ἀνατολικοῦ τοῖχου.

Ἄν ἀποβλέψωμεν εἰς τὴν εἰκ. 3, ἣς ἀναλόγους θὰ ἠδυνάμεθα νὰ ἔχωμεν πλείονας, καθ' ὃν χρόνον ἐγίνοντο αἱ ἄνω σημειούμεναι παρατηρήσεις περὶ δοκῶν ἀπηνθρακωμένων, καὶ συνδυάσωμεν αὐτὴν πρὸς τὴν ἐκ τῆς εἰκ. 4 ἐντύπωσιν, πειθόμεθα, ὅτι αἱ δοκοί, πᾶσαι ἴσως, προέρχονται ἐκ τῆς ὄροφῆς καὶ ὅτι ἄλλαι μὲν κατέπεσον ὀρθιαί, ἄλλαι δὲ ὀριζόντιοι ἢ καὶ ἐν μέρει κεκλιμέναι, περικαλυφθεῖσαι δὲ ὑπὸ τῶν ἐπακολουθησάντων χωμάτων τοῦ δώματος ἀπηνθρακώθησαν μὲν, ἀλλὰ δὲν ἀπετεφρώθησαν καταπνιγείσης τῆς φλογὸς ὑπὸ τῶν χωμάτων, ἐν ᾧ ὅπου ταῦτα ἔτυχον ὀλιγώτερα, ὡς τὸ

νότιον μέρος τοῦ θαλάμου, αἱ δοκοὶ κατεκάρησαν ὁμοῦ μετὰ τῶν λιθωδῶν κρημισμάτων, ἅτινα συνεκολλήθησαν μετ' ἀλλήλων καὶ τοῦ νοτίου τοίχου εἰς ἓν ἀπιστεύτως σύμπηκτον ὄλον.

Οἱ λίθοι τοῦ νοτίου τοίχου ὡς καὶ οἱ τοῦ βορείου (τούτους δεικνύει ἡ εἰκ. 3) κατέπεσαν, διότι καεῖσης τῆς ὀριζοντίου ξυλοδεσίας ἔκλιναν οἱ τοῖχοι πρὸς τὰ ἔνδον καὶ κατέρρευσαν, ἐφ' ὅσον δὲν εὔρισκον στήριγμα εἰς αὐτὰ ταῦτα τὰ κρημνίσματα αὐτῶν καὶ τὰ τῆς ὀροφῆς.

Ἡ εἰκ. 3 εἶναι ἀκόμη καὶ ἄλλως διδακτικῆ. Ἡ ὑπ' ἀριθμὸν 1 πλίνθος τοῦ σημειωματαρίου μου εἶναι προφανῶς ὄγκος χώματος, ὅστις ἔλαβε τὰς προκαλεσάσας τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐπιπέδους ἐπιφανείας ἐκ τῆς ἐπαφῆς αὐτοῦ πρὸς τὴν ξυλοδεσίαν ἢ διότι ἦτο κατὰ τὸ πρόσωπον τοῦ τοίχου. Τὰ ἄλλα χώματα ἀναλόγως τῆς συστάσεως καὶ καύσεως αὐτῶν συνεπάγησαν (ἀριθ. 2 καὶ 4) ἢ διελύθησαν ὑπὸ τοῦ πυρός. Πάντα ὅμως προέρχονται ἐκ τοῦ τοίχου ὡς καὶ οἱ λίθοι· εἶναι δ' ἀξιοσημείωτον, ὅτι οἱ λίθοι ἀνήκουσιν εἰς ὑψηλὰ μέρη αὐτοῦ καὶ ἦσαν ἐκτισμένοι ἐπὶ μαλακῶν χωμάτων, καθ' ὃν τρόπον ὁ μέγας λίθος τοῦ τοίχου τοῦ χωρίζοντος τὰ δωμάτια Θ καὶ Ι, περὶ οὗ εἶπον ἀνωτέρω¹.

Οἱ δύο ὄγκοι χωμάτων ὑπ' ἀριθ. 4 ἔχουσι τὴν ἄνω ἐπιφάνειαν ἐπίπεδον καὶ ἐπὶ ἡμέρας τινάς, καθ' ἃς κατεῖχον τὴν διὰ τῆς εἰκόνης 3 ἀποτυπωθεῖσαν θέσιν, ἐπιστεύομεν, ὅτι εἶχον λευκάζον ἐπίχρισμα, ἀλλ' ἔπειτα ἐφάνη σχεδὸν βέβαιον, ὅτι οὐδὲν ἐπίχρισμα ὑπῆρχεν εἰς τὸ ὑπτίον πρόσωπον αὐτῶν. Ἀλλ' ἂν ἐπανεγείρωμεν τῇ φαντασίᾳ τοὺς ὄγκους τούτους καὶ ἐπαναθέσωμεν ἐπὶ τοῦ τοίχου, καθ' ὃν τρόπον ἐπιβάλλει ὁ τρόπος τῆς καταπτώσεως αὐτῶν, θὰ ἴδωμεν, ὅτι τὸ ὑπτίον πρόσωπον αὐτῶν ἀποτελεῖ τὴν ὄψιν τοῦ τοίχου τὴν ἀνήκουσαν εἰς τὰ πρὸς βορρᾶν δωμάτια, τὰ ἀποχωριζόμενα ἀπὸ τοῦ Π διὰ τοῦ βορείου τοίχου τούτου, ἔχοντος πάχος 1,50 μ. Τὰ χώματα ταῦτα μετακομισθέντα εἰς τὸ μουσεῖον διερράγησαν εἰς πλείονα τεμάχια κατὰ τὰς ἀναγκαίας μετατοπίσεις, μὴ ὄντα ἱκανῶς συμπαγῆ. Ὅτι ὅμως μεγάλα μέρη τῶν τοίχων ἦσαν ἐκ πηλοῦ, ἀποδεικνύεται καὶ ἐκ τούτου, ὅτι πολλὰ τοιχογραφήματα εἶνε ἐπικεκολλημένα ἐπὶ ἰσχυρῶν ὄγκων χωμάτων.

Τὰ τοιχογραφήματα τοῦ θαλάμου Π ἐσωρεύθησαν ὑπὸ τὰ ἐρείπια καὶ κατεστράφησαν μεταβληθέντα τὰ πλεῖστα εἰς ἀφρώδεις ἐκ τοῦ πυρός ὄγκους ἀναξίους καὶ περισυλλογῆς. Τινὰ ὅμως διετηρήθησαν καὶ εἶνε πολλὰ ἐκ γωνιῶν,

¹ Ὅταν ἀνέσκαψα τὰ δωμάτια ταῦτα, δὲν ἠδυνάμην οὔτε ἐγὼ οὔτε οἱ ἐργάται νὰ πιστεύσωμεν, ὅτι τοιοῦτος λίθος ἠδύνατο νὰ κάρηται ἐπὶ χωμάτων εὐθρόπτων· καὶ μάλιστα, ἀφ' οὗ τὰ χώματα κατέρρευον ἅμα τῇ ἐπαφῇ, δὲν ἐχρειάσθη πολλὴ προσπάθεια νὰ παραχθῇ κατὰ τὸ κάτω μέρος τοῦ τοίχου ὀπὴ θέτουσα αὐτὸν εἰς κίνδυνον· διὰ τοῦτο ἐβύσαμεν τὴν ὀπὴν ταύτην διὰ λίθων.

δεικνύουσι δὲ τρία στρώματα ἐπιχρισμάτων· τὸ ὑποκάτω φαίνεται ὡς βάσις τοῦ δευτέρου (πάχ. 0,01 - 0,02), φέροντος καλλιτέχνα τοιχογραφήματα, ἐξ ὧν διακρίνομεν ὀφθαλμὸν ἀνθρώπου μετ' ὀφρύς, θαυμαστὸν πόδα αἰλουροειδοῦς μικρῶν διαστάσεων, σπειρόκυμα (laufenden Hund, waves ornament) καὶ ἄλλα τινὰ ὀλίγα, ἐν οἷς καὶ τινὰ δεικνύοντα χαρακτὸς παραλλήλους γραμμᾶς.

Τὸ ἐπάνω στρώμα, ἰσοπαχὲς περίπου τῷ μέσῳ, εἶνε κεκοσμημένον κατὰ τέχνην κατωτέραν, πολλὰ δὲ τεμάχια δεικνύουσιν ἐπιφάνειαν ἀχυρόχρουν, ὄχι πολὺ λείαν. Ταῦτα ἀποδεικνύουσιν, ὅτι τὸ οἰκοδόμημα εἶχε ποτε τὰ δύο μεγαλύτερα τῶν ἀνασκαφέντων δωμάτια (τὸ Ν καὶ τὸ Π) καλῶς κεκοσμημένα καὶ καὶ ὅτι ἐπεσκεύασαν αὐτὰ ἕστερον δι' ἄγνωστον λόγον, ἢ δ' ἐπισκευὴ φαίνεται περιορισμένη μόνον εἰς τὰς τοιχογραφίας. Ἐγένετο δὲ κατὰ δύο τρόπους. Εἰς μὲν τὸν θάλαμον Ν καθηρέθησαν τὰ ἐπιχρίσματα καὶ ἀπετέλεσαν μετὰ χωμάτων γόμωσιν πρὸς ὑψωσιν τοῦ ἐδάφους αὐτοῦ τούτου τοῦ θαλάμου, ἐπεχρίσθη δὲ καὶ ἐξωγραφήθη ἐκ νέου οὗτος, εἰς δὲ τὸν θάλαμον Π ἐπὶ τῶν παλαιῶν τοιχογραφιῶν ἐπεχρίσθησαν ἐκ νέου καὶ ἐξωγραφήθησαν οἱ τοῖχοι (πρβλ. Πρακτ. τῆς Ἀκαδ. Ἀθηνῶν 1927 σ. 432). Ὡστε δὲν δικαιούται, σιγηρὸς εἰς τὴν ἐπισκευὴν ταύτην, νὰ λέγη τις, ὅτι τὸ ἀνάκτορον ὅλον, πρὶν καῆ, εἶχε κατεδαφισθῆ καὶ ἀνοικοδομηθῆ.

Ἡ ἐν τοῖς προηγουμένοις δημοσιεύμασί μου (κυρίως Ἐφ. Ἀρχ. 1909) γνώμη περὶ πλειόνων ὀρόφων τοῦ οἰκοδομήματος φαίνεται ἐσφαλμένη, ἐπειδὴ ἐκ τῆς τελευταίας ἀνασκαφῆς οὐδὲν στήριγμα ἔχει, τὰ δὲ πρότερον χρησιμοποιηθέντα τεμάχια περὶ τοιαύτης διαμορφώσεως τοῦ ἀνακτόρου δὲν φαίνονται νῦν ἔχοντα τοιαύτην ἀποδεικτικὴν δύναμιν.

Κινητὰ εὐρήματα εὐρέθησαν :

1) χρυσοῦν ὀκλάζον τετράπουν ζῶον ὡς κύων ἢ μᾶλλον ἔλαφος, ἔχον κέρατά ποτε καὶ ἄλλα τινὰ ἐξαρτήματα, κατεσκευασμένον ἐξ ἐλασμάτων ἢ φύλλων χρυσοῦ, κεκοσμημένον δὲ κοκκιδωτῶς (granulé). Δύο ὀπαι διαμπερεῖς κατὰ τὴν βάσιν του καὶ παράλληλοι πρὸς αὐτὴν δεικνύουσιν, ὅτι ἤτο ποτε ἐπερραμμένον που. Μῆκ. βάσεως 0,04 περίπου (εἰκ. 6).

2) Πρόχους τύπου γνωστοῦ (πρβλ. τὰ ἐμὰ *Θηβαϊκά* σελ. 199 εἰκ. 143, 1 καὶ 2 καὶ σελ. 155 εἰκ. 116, 2), ἐπίσης ἐκ φύλλων χρυσοῦ καὶ κοκκιδωτῶς κεκοσμημένη καὶ φέρουσα πλαγίως διατόρους δύο ὀπᾶς, δι' ὧν προσερόαπτετό ποτε ἐξηπλωμένη που (ἢ ὀπισθία ὄψις αὐτῆς εἶνε ἐπίπεδος). Ὑψ. σχεδὸν 0,025 (εἰκ. 7).

3) Τρία τεμάχια χρυσοῦς ἀλύσεως ἀποτελουμένης ἐκ δισκαρίων λεπτῶν καὶ συρμάτων ἀναλόγως λεπτῶν (εἰκ. 8)

Ὡστε τοιαῦτα ἔλαφρὰ χρυσᾶ ἐξ ἐλασμάτων ἀντικείμενα δὲν κατεσκευάζοντο μόνον χάριν τῶν νεκρῶν ὡς κτερίσματα, ὡς συνήθως πιστεύεται, ἀλλὰ καὶ πρὸς καθημερινὴν χρῆσιν τῶν ἀνθρώπων.

Πάντα ταῦτα τὰ χρυσᾶ εὐρήματα εὐρέθησαν ἐν τοῖς κεινημένοις χώμασι τῶν δύο βαθέων καὶ τὸ δωμάτιον ἀπὸ νότου πρὸς βορρᾶν διατεμνόντων ὑδραγωγείων. Παραπλεύρως τῆς προχοῆδος εὐρέθη καὶ τεμάχιον ἀγγείου ἑλληνιστικοῦ τῶν γνωστῶν τῆς Δυτ. κλιτύος τῆς Ἀκροπόλεως μετ' οἰναρίδων. Παρὰ τι τμήμα τῆς ἀλύσεως εὐρέθη μελαμβραφῆς ὄστρακον. Πάντα δὲ ἐντὸς τῆς πλήρους πάλιν στενῆς τάφρου τῆς ἀνοιχθείσης δι' ἑκάτερον ὑδραγωγείων.

4) Χαλκοῦς κρίκος ἔχον διάμ. 0.09, πλ. πλευρᾶς 0.076 μέγιστον, 0.055 ελάχιστον, πᾶχ. πλευρᾶς 4 χλστ. Μετὰ τὴν κλείσιν τοῦ κρίκου προεξέχει τὸ

Εἰκ. 6. Ἐλαφος χρυσοῦ ἐξ ἐλασμάτων συντεθειμένη.

Εἰκ. 7.
Οἰνοχόη χρυσοῦ
ἐξ ἐλασμάτων
συντεθειμένη.

Εἰκ. 8.
Μέρη χρυσοῦς
ἀλύσεως.

μὲν στενότερον ἄκρον κατὰ 0.05, τὸ δὲ πλατύτερον κατὰ 0.026. Ἔχει εἰς τὸ μέσον ἀμφοτέρων τῶν προεξοχῶν ὀπὴν ἡλου ἐλλείποντος διαμ. 5 χλστ., εἰς δὲ τὸ κάτω ἄκρον τῆς πλατείας προεξοχῆς ἦλον, ὅστις ἔξω εἶνε ἐσφυρηλατημένος πλατύτερος καὶ μόλις διὰ τῆς περιφερείας τῆς κεφαλῆς ἄπτεται τῆς στενοτέρας προεξοχῆς. Ἀμφοτέραι ὄμως αἱ προεξοχαὶ εἶναι μετ' ἀλλήλων συγκεκολλημέναι διὰ «βρασμοῦ», συντήξεως τοῦ χαλκοῦ. Ἡ ἔξωτερικὴ ἐπιφάνεια τοῦ ἐλάσματος, ἔξ ὅ ἔσχηματίσθη τὸ κρικοειδὲς σκεῦος, κοσμεῖται διὰ τορευτῶν ἔξεχόντων, ἀναγλύφων ὄστρέων, πορφυρῶν τῆς θαλάσσης, ἔξεχουσῶν περὶ 0.014. Ἐκατέρωθεν τῆς σειρᾶς ταύτης τῶν πορφυρῶν (23 τὸν ἀριθμὸν) εἶναι ἀνὰ δύο σειρᾶς ἀχιβαδῶν (κτενῶν), 24 ἢ 25 τὸν ἀριθμὸν, ἀντιπόδων διατεθειμένων ἐν ἑκατέρῳ ζεύγει σειρῶν. Μεταξὺ τῶν κτενῶν ἑκατέρου ζεύγους εἶναι μία σειρὰ ἢ ὄρμος κοκκιδωτὸς (μαργαριτῶν), ἑκατέρωθεν δὲ τῆς σειρᾶς τῶν πορφυρῶν ζῶναι γραμμικαί.

Τὸ σκεῦος εὐρέθη εἰς τὴν νοτιανατολικὴν γωνίαν τοῦ δαπέδου ἐνθα

παρατηρήθη, ὅτι ὑπῆρχεν ὀπὴ 0.10 διαμ. καὶ βάρ. 0.25 τυχαία, καθὼς ἐπίστευον πάντες. Ἄλλὰ εἶνε δυνατόν νὰ ἔχη σχέσιν τινὰ πρὸς τὴν ξυλοδεσίαν, πρὸς ἣν ὑπεθέσαμεν πρὸς καιρόν, ὅτι δύναται νὰ σχετίζεται καὶ τὸ χαλκοῦν σκεῦος ὡς δακτύλιος στερεῶν δύο ὄρθια ξύλα συνεχίζοντα ἄλληλα (ἡ ἀποτυχοῦσα εἰκὼν τοῦ σκεύους θὰ δημοσιευθῇ ἄλλοτε).

5) Πολλὰ θραύσματα ἀγγείων ἀγράφων κατὰ κανόνα καὶ τῶν πλείστων μικρῶν καὶ λεπτῶν. Ἡ πρώτη προσπάθεια συγκολλήσεως αὐτῶν ἀπέτυχε, διότι καὶ καθ' αὐτὴν εἶνε δύσκολος καὶ πολλά, φαίνεται, τεμάχια λείπουνσι. Πάντα ταῦτα εὐρέθησαν ἐπὶ τοῦ δαπέδου ἢ ἀμέσως ἐπ' αὐτοῦ ἐν τοῖς χώμασι.

Δύο λεπίδες ὀψιανοῦ καὶ πριόνιον ἐκ πυρίτου ξυθρωποῦ (μηκ. 0.03 περίπου) εὐρέθησαν ἐν ὑψηλοῖς χώμασι καὶ ἀνήκουσι πιθανῶς εἰς τὰ διαλυθέντα χρώματα τοῦ οἰκοδομήματος οὐχὶ δ' εἰς αὐτὸ τοῦτο.

A. Δ. ΚΕΡΑΜΟΠΟΥΛΛΟΣ

4. ΑΝΑΣΚΑΦΑΙ ΝΕΑΣ ΑΓΧΙΑΛΟΥ

Ἐξακολουθήσας καὶ κατὰ τὸ 1927 τὰς ἐν Ν. Ἀγχιάλῳ δαπάναις τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας ἐνεργουμένης ἀνασκαφάς, ἐπεξέτεινα τὴν ἔρευναν εἰς τὸν χώρον τὸν εὐρισκόμενον περὶ τὸν πρὸ τῆς ἀγορᾶς Νέας Ἀγχιάλου παλαιοχριστιανικὸν ναόν, καθόσον εἶχον ἀναφανῆ πέρυσι μετὰ τὴν πλήρη ἀποκάλυψιν τῶν μερῶν τῆς χριστιανικῆς ταύτης Βασιλικῆς (ἦτοι τοῦ ἱεροῦ βήματος τοῦ κυρίως ναοῦ, τοῦ νάρθηκος καὶ τοῦ αἵθριου) συνεχόμενα πρὸς τὰς πλαγίας πλευρὰς κτίσματα, ὡς ἐν τῇ προηγουμένῃ ἐκθέσει μου εἶχον ἀναφέρει.

Διὰ τῆς ἐφετεινῆς ἀνασκαφῆς, ἣτις ἦτο λίαν ἐπίπονος ἔνεκα τῆς μεγάλης (ὑπὲρ τὰ τρία μέτρα) ἐπιχωματώσεως, τῆς ὑπαρχούσης εἰς τὰ πλάγια μέρη τοῦ ναοῦ, τὰ κτίσματα ταῦτα διηκρινίσθησαν, οὕτω δὲ κατέστη δυνατός ὁ προσδιορισμὸς τῶν μερῶν τῆς μεγάλης χριστιανικῆς Βασιλικῆς τῶν θεσσαλικῶν Θηβῶν καὶ ἡ ἐκπόνησις τῆς συνημμένης κατόψεως (εἰκ. 1).

Ὡς ἐν τῇ κατόψει ταύτῃ διακρίνεται, ἡ ἐπὶ τρία συνεχῆ ἔτη ἐρευνωμένη χριστιανικὴ Βασιλικὴ Ν. Ἀγχιάλου, παρουσιάζει ἤδη μεγάλου ἐνδιαφέροντος σύνολον μετὰ τῶν τριῶν κυρίως αὐτῆς μερῶν: αἵθριου, νάρθηκος, καὶ κυρίως ναοῦ (περὶ ὧν βλέπε προηγουμένην μου ἔκθεσιν) καὶ τῶν προσκτισμάτων αὐτῆς, τῶν εὐρισκομένων συμμετρικῶς ἰδίᾳ περὶ τὸ αἶθριον, ἢ πρόσοψις τοῦ ὁποίου εἶχον ἐκατέρωθεν δύο πύργους κατὰ μικρασιατικὰ μᾶλλον πρότυπα, ὡς ἐν τῇ τελικῇ μελέτῃ μου θ' ἀποδείξω.

Κατωτέρω ἐκθέτω τὴν ἔρευναν τῶν προσκτισμάτων τούτων, ἦν ἐφέτος ἐνήργησα.